POSTADRES
Postbus 20
7500 AA ENSCHEDE

BEZOEKADRES

TELEFOONNUMMER
14053

Aan de Gemeenteraad

DATUM	ONS KENMERK	BEHANDELD DOOR
7 juni 2022	2200047178	C. van Londen - Verheij
UW BRIEF VAN	UW KENMERK	DOORKIESNUMMER
		053-4817694

ONDERWERP
Signalen rondkomen met je inkomen

Geachte leden van de Raad,

Tijdens het raadsgesprek van 19 april jl. over de eenmalige energietoeslag heeft wethouder Kampman toegezegd om een actueel beeld bij elkaar te krijgen van de effecten van de verhoging van de energieprijzen voor de Enschedese inwoners. Ook is aangegeven dat we over dit beeld in gesprek willen gaan met uw raad. In deze brief delen wij het opgehaalde beeld en doen we een voorstel voor het vervolg.

Samenwerking maatschappelijke partners
We hebben een nauwe samenwerking met onze maatschappelijke partners en stemmen vaak met elkaar af. We hebben ons naar aanleiding van het raadsgesprek van 19 april jl. voornamelijk geconcentreerd op de problematiek rondom de hoge energiekosten. Deze keuze bepaalde welke maatschappelijke partners we hebben geraadpleegd om een goed beeld op te halen. De signalen geven momenteel nog een wisselend en erg individueel bepaald beeld van de problematiek en of onze inwoners nog kunnen rondkomen. We maken gebruik van de bestaande beleidsvrijheid om bij concrete en schrijnende situaties voor inwoners met betalingsproblemen maatwerk toe te passen. We blijven dit in de gaten houden. We houden tijdens onze frequente contacten met onze maatschappelijke partners de vinger aan de pols voor wat betreft de ontwikkelingen. Ook hebben we regelmatig netwerkbijeenkomsten met onze lokale maatschappelijke partners. De eerstvolgende is op 9 juni op het Stadhuis, waarvoor u een uitnodiging heeft ontvangen. Gezien de actualiteit gaan we die avond onder andere in gesprek over energiearmoede.

Stijgende prijzen
De laatste maanden stijgen de prijzen steeds meer, het gaat niet meer alleen over de hoge energiekosten. Ook de benzine, boodschappen, klein gereedschap, meubelen, etc. worden duurder. We hebben ook te maken met een hoge inflatie. Aanvankelijk liep de inflatie vooral op door de hoge energieprijzen. Inmiddels zijn de prijzen van veel meer producten stijgende. We zien landelijk dat de financiële nood onder inwoners steeds groter wordt. We hebben het niet alleen over inwoners met een laag inkomen, het gaat nu ook steeds vaker om inwoners met een modaal inkomen. Veel inwoners in het algemeen hebben geen of weinig

spaargeld en komen snel in de problemen als de kosten stijgen. We willen als college deze problematiek dan ook niet meer langer scharen onder de noemer energiearmoede. Het is veel breder. Het gaat over bestaanszekerheid en het is het probleem van het niet rond kunnen komen met je inkomen.

Bestaanszekerheid
Het feit dat inwoners steeds meer in financiële problemen komen is een landelijk probleem en niet specifiek voor onze gemeente. Onder andere het Nibud geeft aan dat ze de afgelopen maanden veel meer telefoontjes, mails en berichten krijgen van inwoners die zeggen niet rond te komen. Het is vaak een opstapeling van dingen: een huur die eigenlijk te hoog is, ZZP-ers die ziek zijn, slechte flex-contracten, etc. Deze inwoners belanden tussen wal en schip, ze hebben geen ruimte voor tegenvallers. Recent is duidelijk geworden dat vanaf 2023 het Wettelijk Minimum Loon in drie stappen met 7,5% zal toenemen. Door de koppeling van het Wettelijk Minimum Loon aan de uitkeringen, verwachten we dat ook de uitkeringen stijgen. Ook de AOW voor gepensioneerden zal stijgen Of hiermee de koopkracht van mensen uit de laagste inkomensgroep kan worden gerepareerd is niet duidelijk.

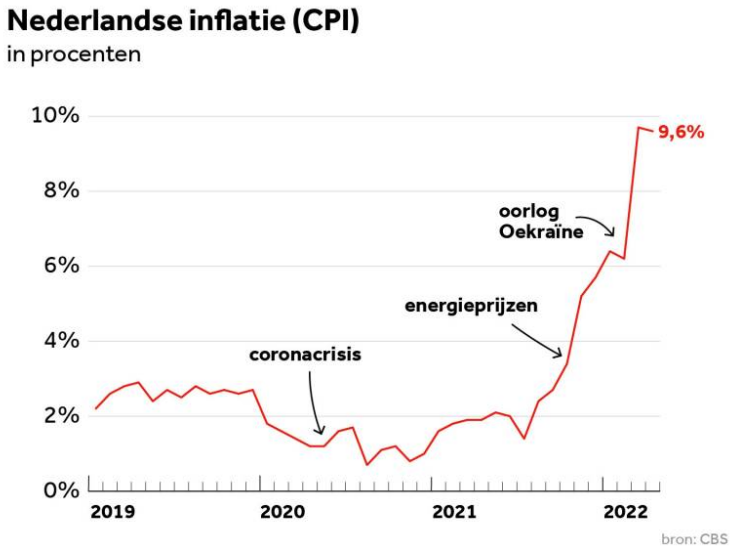

Voorbereiding op verslechtering van de situatie
We hebben een breed palet aan voorzieningen waar onze inwoners naar toe kunnen. Op de webpagina Rondkomen met je inkomen | Gemeente Enschede kan uw raad lezen welke verschillende regelingen en mogelijkheden we als gemeente hebben om onze inwoners te helpen.

Wij willen op basis van een steeds concreter wordend beeld onderzoeken of en zo ja wat er hiernaast nog extra nodig en mogelijk is. Daarvoor is het noodzakelijk dat we dit beeld verder verdiepen met de cijfers over een aantal maanden. We zijn bezig om concrete mogelijkheden om bij schrijnende gevallen snel te kunnen optreden in kaart te brengen, zowel inhoudelijk als financieel. Daarvoor is het noodzakelijk dat we dit beeld verder verdiepen met actuele cijfers. Hierbij betrekken we onze maatschappelijke partners in de stad.

Samenhang binnen beleid rondkomen met je inkomen
Aangezien gemeenten niet aan generieke inkomenspolitiek mogen doen is dit probleem lokaal niet in algemene zin op te lossen. Zo gaan gemeenten niet over de hoogte van de uitkeringen en de lonen. Ook gaan ze niet over de prijzen in de supermarkten. Onze gemeentelijke invloed is beperkt. Wat we wel kunnen doen is de effecten dempen met lokale maatregelen en kijken naar de meest schrijnende individuele situaties. We hebben geconstateerd dat de problematiek breder is dan alleen energie. Ook constateren wij dat de focus gericht is geweest op de regelingen die vanuit het Rijk op ons afkwamen, zoals o.a. het uitdelen van mondkapjes en zelftests en de eenmalige energietoeslag. Hoewel deze regelingen positief zijn voor onze inwoners, is het vaak niet meer dan pleisters plakken. Het is geen volledige oplossing voor het structurele probleem.

In november 2020 heeft uw raad de kadernota Rondkomen met je inkomen unaniem vastgesteld . Gesprekken met partners en inwoners in de stad, bijeenkomsten en onderzoeken door Nibud en KWIZ hebben de basis gelegd voor deze kadernota. Sindsdien hebben we het over ‘rondkomen met je inkomen’ in plaats van over ‘armoede’. Mede omdat we willen voorkomen dat mensen denken dat er geen mogelijkheden zijn om te participeren, omdat zij zicht niet met ‘arm’ identificeren of zich schamen. Bovendien gaat armoede niet alleen over de hoogte van het inkomen; ook iemand die goed verdient kan bijvoorbeeld schulden hebben. Met ons beleid van de afgelopen jaren hebben we veel inwoners ondersteunt. Dat is bijvoorbeeld gebleken uit de onderzoeken van het Nibud. We hanteren het uitgangspunt om inwoners te ondersteunen met meer aandacht voor hun persoonlijke situatie, in goed vertrouwen, en met een realistische kijk op de mate van zelfredzaamheid. In de nota worden onze doelen genoemd: rust en financiële ruimte creëren, het toekomstperspectief van kinderen vergroten, de toegang tot de ondersteuning verbeteren, samenwerking met maatschappelijke partners versterken en verbeteren, bereik vergroten en inzetten op preventie en vroegtijdig ondersteunen.

Opgehaalde beelden bij maatschappelijke partners
Om een vollediger beeld te krijgen van de effecten van de verhoging van de energieprijzen voor de Enschedese inwoners hebben we een groot deel van onze maatschappelijke partners gevraagd wat zij in de praktijk tegenkomen. Het lastige is dat bijna elke situatie anders is. Vaak is het ook niet bekend bij de gemeente of een maatschappelijke partner. Bijvoorbeeld: een inwoner die vanwege de gestegen kosten wel alle rekeningen betaalt, maar niet meer elke dag warm eet. Dan heeft deze inwoner wel degelijk financiële problemen, maar komt niet bij gemeente of maatschappelijke partners in beeld. Of iemand houdt zijn maandelijkse voorschot kunstmatig laag. Die heeft nu nog geen financieel probleem, maar ergens in de komende tijd bij de eindafrekening wel. Het beeld dat we nu hebben opgehaald kan snel veranderen. Ook binnen de variabele contracten bij grote energieleveranciers worden op korte termijn weer prijswijzigingen verwacht. Uit deze informatieronde blijkt dat het momenteel gaat om een beperkt aantal individuele situaties die in de financiële problemen zijn gekomen, maar dat de heersende opvatting is dat dit de stilte voor de storm is.

De Stadsbank en het Regionaal Orgaan Zelfstandigen
De Stadsbank merkt heel sterk bij inwoners die nu al schulden hebben dat de gestegen kosten invloed hebben. Er moet letterlijk een keuzes worden gemaakt tussen een warme woning of voldoende geld voor de dagelijkse boodschappen. Zie hiervoor ook de brief waarin wethouder Kampman als voorzitter van de Stadsbank de hier geschetste problematiek namens de DB leden van de 22 gemeenten bij minister Schouten onder de aandacht heeft gebracht. Deze groep is gelukkig niet representatief voor onze hele stad.

Het Regionaal Orgaan Zelfstandigen (ROZ) merkt dat het aantal verzoeken voor schuldhulpverlening aan zelfstandig ondernemers iets toe neemt.

Het Diaconaal Platform Enschede
Het Formulieren Advies Punt van het Diaconaal Platform Enschede helpt mensen met het invullen van vragen (landelijke en lokale regelingen) voor inkomensondersteunende voorzieningen. In het verlengde daarvan wordt hulp gegeven in het kader van de schuldhulpverlening en ondersteuning in de Wmo. Eind 2015 was de raming om 700 mensen in 2016 te helpen met het invullen en begeleiden van vragen. Uiteindelijk na jaarlijkse stijgingen van het aantal hulpvragen was er in 2019 sprake van 3048 aanvragen. Tijdens de coronaperiode was een daling te zien naar een aanvragenniveau van ongeveer 1600 aanvragen op jaarbasis. Nu de corona lock-down periode voorbij is ziet het Formulieren Advies Punt een grote toename van het aantal aanvragen. De verwachting is dat eind 2022 wederom het aantal aanvragen dat door het Formulieren Advies Punt afgehandeld is op het niveau van 3000 aanvragen ligt.

Voedselbank, Kledingbank en Fonds Bijzondere Noden Enschede
Zowel het aantal uitgereikte pakketten bij de Voedselbank als het aantal inwoners dat een beroep doet op de Kledingbank en het Fonds Bijzondere Noden is vooralsnog stabiel.

Meldpunt energielasten
Bij het meldpunt hoge energiekosten van Alifa merkt men dat de groep inwoners die zich bij hen meldt ineens een heel hoog voorschotbedrag moet betalen. Hierdoor komt men niet meer rond. Dit is een diverse groep: AOW-ers, inwoners met een uitkering, chronisch zieken, werkenden. Regelmatig verlaagt men het voorschotbedrag omdat men anders niet meer rond kan komen. Dit heeft als gevaar dat de eindafrekening hoog zal zijn.

Woningcorporaties
De signalen bij de wooncorporaties zijn over het algemeen dat huurders het moeilijker hebben om de eindjes aan elkaar te knopen. Voor sommigen zijn de voorschotten extreem gestegen. Op dit moment leiden de hoge energielasten nog niet tot hogere huurachterstanden. De wooncorporaties adviseren hun huurders uitgebreid over allerlei mogelijkheden om de rekeningen te kunnen blijven betalen. Van dit hulpaanbod wordt nog niet veel gebruik gemaakt.

Een aantal wooncorporaties regelt ook de energie. Hierbij is het beeld divers.
Een deel van de huurders heeft een langdurig vast contract voor energie. Een ander deel is aangesloten op het warmtenet. De kosten daarvoor zijn met 87% gestegen. De rest heeft te maken met de veel hogere prijs van gas. Verder vraagt een steeds groter aantal huurders om extra energiemaatregelen/verduurzaming voor de woning. Wat tenslotte ook speelt is dat een aantal huurders de kachel lager zetten. Ze stoken echt onvoldoende en ventileren niet meer, met alle gevolgen van dien zoals vochtproblemen in de woning.

Signalen vanuit vroegsignalering over energie-betalingsachterstanden
De werkwijze binnen vroegsignalering is dat we proactief op huisbezoek gaan als zich op één adres meerdere betalingsachterstanden voordoen. Als we een signaal over een enkele betalingsachterstand ontvangen benaderen we inwoners daar (in eerste aanleg) schriftelijk over, waarbij we inwoners onze ondersteuning aanbieden bij het vinden van passende hulp. Een deel van deze signalen volgen we telefonisch op.

De algemene lijn:
- Er is een wat grillig patroon in het aantal meldingen door energieleveranciers. In maart was er een stijging ten opzichte van de maanden daarvoor. In april steeg het aantal meldingen vervolgens niet, terwijl eind mei wel weer een stijging laat zien.

- Op het niveau van individuele energieleveranciers zijn er verschillen in dalingen en stijgingen.
- Wat betreft de hoogte van de gemelde gemiddelde achterstand in 2022 is er een stijging waarneembaar ten opzichte van 2021.
- Energieleveranciers kunnen betalingsachterstanden pas na 50 dagen melden. Vroegsigalering kent dus een na-ijleffect.

Energieleveranciers
In de afgelopen periode is met diverse energieleveranciers contact geweest om te spreken over hun kijk op de ontwikkelingen m.b.t. het thema energie-armoede.
- Het algemene beeld is dat energieleveranciers zich net als wij zorgen maken over de toekomst. Bij de meeste leveranciers is dit echter (nog) niet zichtbaar in sterk oplopende aantallen betalingsachterstanden op dit moment, maar ze verwachten een stijging in problematiek.
- Grote prijsstijgingen doen zich voor bij de overgang van vaste naar variabele contracten (tot zelfs verdubbeling/verdrievoudiging).
- Leveranciers geven aan veel aandacht te hebben voor preventie en een zorgvuldig incassoproces.
- Ze zien ook in meer of mindere mate dat mensen soms aanpassingen op de voorschotbedragen willen doorvoeren. Energieleveranciers proberen door gerichte communicatie mensen te infomeren over de gevolgen hiervan.

Vervolg
Wij stellen voor om op korte termijn met uw raad in gesprek te gaan over dit actuele beeld en samen de mogelijke vervolgstappen bepalen. Tegelijk stellen we voor om kort na het zomerreces over de situatie op dat moment verder in gesprek gaan en om oplossingsrichtingen te bespreken. Op 1 maart hebben wij uw raad een brief geschreven over de uitkomsten van de Minima Effect Rapportage (MER) 2021, ons kenmerk 2200011197. Behalve de MER werd ook het dashboard minima genoemd. Door middel van het dashboard krijgt de gemeente inzicht in het bereik van de minimaregelingen. Het dashboard wordt half jaarlijks geactualiseerd. Doordat de ambtelijke capaciteit voor o.a. de corona gerelateerde maatregelen en overige actualiteiten zoals de regeling eenmalige energietoeslag werd ingezet is de oplevering van het dashboard vertraagd. Inmiddels is de uitvraag gedaan naar de lokale maatschappelijke partners om hun gegevens aan te leveren. Het bureau KWIZ zet deze versleutelde gegevens om in een dashboard. We verwachten het eerste dashboard in augustus te hebben.

Het voorstel in bovengenoemde brief was om een bijeenkomst te organiseren om zowel de MER als het dashboard te bespreken. We stellen voor om dit te combineren met de op dat moment actuele signalen over rondkomen met je inkomen van onze maatschappelijke partners. Hierbij nemen we ook de resultaten vanuit de wettelijke taak op de vroegsignalering van betalingsachterstanden mee. Samen is dit een goede basis om over de brede problematiek dat het voor groepen inwoners steeds moeilijker wordt om rond te komen met hun inkomen te bespreken.

Zoals hierboven al gesteld ligt de oplossing voor de te verwachten problemen als gevolg van stijgende energiekosten en de inflatie primair bij het Rijk. Als gemeente kunnen we deze niet oplossen. Daarom zetten we ons blijvend in op de volgende gebieden:
- We blijven lobbyen naar Den Haag voor het creëren van basiszekerheid/repareren van de koopkracht. U kunt als raadslid ook uw eigen kanalen gebruiken ter versterking van de lobby;

- We zijn G40 verband in gesprek hoe we in zeer individuele en specifieke situaties tijdelijk de kosten van de extreme stijging van de energiekosten kunnen dempen voor onze inwoners met een laag inkomen;
- We herhalen onze ‘signaleringsronde” langs de maatschappelijke partners over twee maanden om uw raad zo goed mogelijk te informeren over de actuele ontwikkelingen.

Wij houden de ontwikkelingen zorgvuldig in de gaten en houden uw raad op de hoogte.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris, de Burgemeester,

(E.A. Smit) (R.W. Bleker)